

Wstęp redaktora

W prezentowanym IX tomie serii TRANSCARPATHICA zatytułowanym „Euroregion Śląsk Cieszyński – Těšinské Slezsko w świetle wyzwań pandemicznych i postpandemicznych” omówione zostały wybrane wyniki badań realizowanych w latach 2021–2023 przez polsko-czeski zespół w ramach projektu „EUREGIO-INFO”. Realizacji projektu, który otrzymał dofinansowanie z programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska i budżetu państwa (numer projektu: CZ.11.4.120/0.0/0.0/20_032/0002847), podjęli się przedstawiciele polskiej oraz czeskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński – Těšinské Slezsko (EŚC-TS) wspólnie z pracownikami naukowo-badawczymi Akademii WSB w Cieszynie oraz Uniwersytetu Śląskiego w Opawie.

Celem głównym podjętych badań było pozyskanie wiedzy na temat wpływu wprowadzonych (w czasie pandemii COVID-19) ograniczeń związanych z przekraczaniem granicy polsko-czeskiej na obszarze EŚC-TS na codzienne życie jego mieszkańców. Dodatkowo za cel postawiono sformułowanie rekomendacji dotyczących możliwości dalszego rozwoju wyodrębnionych w EŚC-TS transgranicznych rynków: pracy, usług medycznych, usług edukacyjnych, drobnych przedsiębiorców¹ oraz usług zagospodarowujących czas wolny².

Na potrzeby realizacji projektu „EUREGIO-INFO” (dążąc do uzyskania pogłębionych i kompleksowych wyników) przeprowadzono trzyetapowe badania własne, w których zastosowane zostało zintegrowane podejście

---

¹ Przez pojęcie transgranicznego rynku drobnych przedsiębiorców w niniejszej pracy rozumieć się będzie ogół relacji pomiędzy stroną podażową rynku, reprezentowaną przez drobnych przedsiębiorców (sektor MŚP) a ich klientami, konsumentami dysponującymi odpowiednią siłą nabywczą i reprezentującymi popyt.

² Przez pojęcie transgranicznego rynku usług zagospodarowujących czas wolny (rynek czasu wolnego) w niniejszej pracy rozumieć się będzie ogół relacji pomiędzy podmiotami oferującymi usługi w obszarze kultury, rekreacji oraz turystyce, a usługobiorcami, konsumentami dysponującymi odpowiednią siłą nabywczą i reprezentującymi popyt.

badawcze wykorzystujące zarówno procedurę badań bezpośrednich pozytywistycznych, jak i interpretacyjnych. Posłużono się w nich metodą ogólną, jaką jest indukcja numeryczna niezupełna, a także metodami szczegółowymi – metodą ankiety oraz wywiadu. Dokonując wyboru dwóch procedur oraz metod kierowano się przede wszystkim tym, że wiedza uzyskana dzięki efektowi triangulacji jest pełniejsza niż w przypadku zastosowania tylko jednej z procedur czy metod badawczych. Pozwala ona holistycznie spojrzeć na problem badawczy i w konsekwencji daje spójne podstawy empiryczne do wnioskowania³.

W pierwszej kolejności przeprowadzono badania jakościowe metodą wywiadu, stosując technikę indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z 10 ekspertami transgranicznych rynków funkcjonujących na obszarze EŚC-TS (pięciu ekspertów ze strony polskiej oraz pięciu ekspertów ze strony czeskiej). W etapie drugim przeprowadzono badania ilościowe na próbie 2 109 mieszkańców EŚC-TS (1 109 osób po stronie polskiej oraz 1 000 osób po stronie czeskiej). Dane po stronie polskiej, pod nadzorem pracowników naukowo-badawczych Akademii WSB, zbierane były od lutego do czerwca 2022 roku przez niezależną agencję badawczą „Konsultant” specjalizującą się w badaniach transgranicznych. Po stronie czeskiej badania zrealizowano w okresie od marca do kwietnia 2022. Trzecim, ostatnim etapem pozyskiwania informacji pierwotnych były zogniskowane wywiady grupowe (FGI) przeprowadzone po polskiej (pięć wywiadów) oraz czeskiej (pięć wywiadów) stronie EŚC-TS z ekspertami zajmującymi się na co dzień problemami wyodrębnionych transgranicznych rynków (badania jakościowe). Wywiady zrealizowano w miesiącach kwietniu i maju 2023 roku. Ważną częścią tego etapu był ostatni (jedenasty) FGI przeprowadzony w grupie polskich oraz czeskich ekspertów. Wywiad odbył się w Czeskim Cieszynie w dniu 27.06.2023. Głównym celem tego wywiadu było podsumowanie uzyskanych wyników badań oraz sformułowanie rekomendacji dotyczących dalszego funkcjonowania wyodrębnionych rynków transgranicznych.

---

³ Ch. Teddlie, A. Tashakkori, *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*, SAGE, Thousand Oaks 2009, s. 19–38; G. Biesta, *Pragmatism and the Philosophical Foundations of Mixed Methods Research*, [w:] A. Tashakkori, C. Teddlie (eds.), *SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*, SAGE, Thousand Oaks 2010, s. 95–118.

W analizach otrzymanych wyników badań posłużono się metodami wnioskowania statystycznego oraz metodami statystyki opisowej (informacje o charakterze ilościowym). Wykorzystano także transkrypcję nagrań z przeprowadzonych wywiadów pogłębionych oraz analizę treści (informacje o charakterze jakościowym).

Z przeprowadzonych badań wynika, że pandemia koronawirusa znacząco wpłynęła na mobilność mieszkańców EŚC-TS, co szczególnie mocno odbiło się na sytuacji pracowników transgranicznych (głównie Polaków pracujących w Republice Czeskiej). Wprowadzone ograniczenia w przekraczaniu granicy utrudniły mieszkańcom EŚC-TS jednak nie tylko dostęp do rynku pracy w kraju sąsiada, ale również rynku usług medycznych, edukacji, drobnych przedsiębiorców czy usług zagospodarowujących czas wolny. Można zatem wnioskować, że na obszarach przygranicznych takich jak EŚC-TS wprowadzone (w związku z pandemią COVID-19) ograniczenia dały o sobie znać znacznie mocniej niż w innych regionach kraju, a zamknięcie czy czasowe ograniczenie w przekraczaniu granicy państwa istotnie przełożyło się na jakość życia mieszkańców. Stało się to impulsem do bliższego przyjrzenia się uwarunkowaniom funkcjonowania takich transgranicznych rynków jak: rynek pracy, drobnych przedsiębiorców, usług medycznych, edukacyjnych czy zagospodarowujących czas wolny) oraz pogłębionej refleksji na temat wpływu tych rynków na życie codzienne mieszkańców EŚC-TS. Refleksja ta znalazła m.in. swój wyraz w artykułach składających się na IX tom serii TRANSCARPATHICA.

Wyrazy wdzięczności kieruję do wszystkich członków polsko-czeskiego zespołu realizującego projekt „EUREGIO-INFO”, w tym autorów interesujących i wartościowych tekstów inspirujących czytelnika do spojrzenia na współpracę transgraniczną, integrację mieszkańców w EŚC-TS nieco inaczej – przez pryzmat funkcjonujących na tym obszarze transgranicznych rynków. Pragnę również podziękować mieszkańcom EŚC-TS (uczestnikom badań ilościowych), a także ekspertom z którymi prowadzono wywiady (IDI, FGI), za poświęcony czas oraz udostępnienie materiałów obrazujących funkcjonowanie omawianych rynków. Podziękowania kieruję również do recenzentów za życzliwe uwagi i cenne sugestie, które pomogły w redakcji niniejszej publikacji.

Lukasz Wróblewski

 <https://orcid.org/0000-0002-4465-0107>

Úvodní slovo redaktora

Předkládaný devátý svazek řady TRANSCARPATHICA s názvem „Euroregion Śląsk Cieszyński – Těšínské Slezsko ve světle pandemických a postpandemických výzev” pojednává o vybraných výsledcích výzkumu, který v letech 2021–2023 realizoval polsko-český tým v rámci projektu „EUREGIO-INFO”. Realizace projektu, který získal finanční prostředky z programu INTERREG V-A Česká republika – Polsko a státního rozpočtu (číslo projektu: CZ.11.4.12 0/0.0/0.0/20_032/0002847), se ujali zástupci polské a české strany Euroregionu Śląsk Cieszyński – Těšínské Slezsko (EŠC-TS) spolu s výzkumnými pracovníky z Akademie WSB v Cieszyně a Slezské univerzity v Opavě.

Hlavním cílem výzkumu bylo získat poznatky o dopadu omezení při překračování polsko-české hranice (zavedených během pandemie COVID-19) na území ER TS-ŠC na každodenní život jejích obyvatel. Dále bylo cílem formulovat doporučení ohledně možností dalšího rozvoje identifikovaných přeshraničních trhů v ER TS-ŠC: pracovní síly, zdravotnických služeb, vzdělávacích služeb, drobného podnikání¹ a služeb pro volný čas².

Pro účely projektu „EUREGIO-INFO” (s cílem získat hloubkové a komplexní výsledky) byl proveden třístupňový vlastní výzkum, v němž byl uplatněn integrovaný výzkumný přístup využívající jak přímé pozitivistické, tak interpretační výzkumné postupy. Byly použity jak obecná metoda neúplné numerické indukce, tak specifické metody dotazníkového šetření a rozhovoru. Volba obou postupů a metod vycházela především ze skutečnosti, že poznatky získané díky triangulačnímu efektu jsou úplnější, než když se použije pouze jeden z výzkumných postupů nebo metod. Umožňuje komplexní pohled na výzkumný problém a následně poskytuje konzistentní empirický základ pro závěry³.

---

¹ Pojem přeshraniční trh malých podniků bude v této práci chápán jako souhrn vztahů mezi nabídkovou stranou trhu, kterou představují malí podnikatelé (sektor malých a středních podniků), a jejich zákazníky, spotřebiteli s dostatečnou kupní silou, kteří představují poptávku.

² Pojem přeshraniční trh volnočasových služeb (trh volného času) bude v tomto článku chápán jako souhrn vztahů mezi poskytovateli služeb v oblasti kultury, volného času a cestovního ruchu a příjemci služeb, spotřebiteli s kupní silou a reprezentujícími poptávku.

³ Ch. Teddlie, A. Tashakkori, *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*, SAGE, Thousand Oaks 2009, s. 19–38; G. Biesta,

V první fázi byl kvalitativní výzkum proveden metodou rozhovoru, kdy byla použita technika individuálních hloubkových rozhovorů (IDI) s deseti experty přeshraničních trhů působících v oblasti ER TS-ŚC (pět expertů z polské strany a pět expertů z české strany). Ve druhé fázi byl proveden kvantitativní výzkum na vzorku 2 109 obyvatel regionu ER TS-ŚC (1 109 osob na polské straně a 1 000 osob na české straně). Data na polské straně pod dohledem výzkumných pracovníků Akademie WSB sbírala od února do června 2022 nezávislá výzkumná agentura „Konsultant“, která se specializuje na přeshraniční výzkum. Na české straně byl výzkum proveden v období od března do dubna 2022. Třetí a poslední fázi získávání primárních informací byly rozhovory ve fokusních skupinách (FGI), které byly provedeny na polské (pět rozhovorů) a české (pět rozhovorů) straně ER TS-ŚC s odborníky, kteří se každodenně zabývají problémy identifikovaných přeshraničních trhů (kvalitativní výzkum). Rozhovory byly provedeny v měsících dubnu a květnu 2023. Důležitou součástí této fáze bylo závěrečné (jedenácté) FGI provedené se skupinou polských a českých odborníků. Rozhovor se uskutečnil v Českém Těšíně dne 27. 6. 2023. Hlavním cílem tohoto rozhovoru bylo shrnout získané výsledky výzkumu a formulovat doporučení pro další fungování identifikovaných přeshraničních trhů.

K analýze získaných výsledků byly použity metody statistické inference a metody popisné statistiky (kvantitativní informace). Dále byl použit přepis nahrávek z hloubkových rozhovorů a obsahová analýza (kvalitativní informace).

Výzkum ukazuje, že pandemie koronaviru měla významný dopad na mobilitu obyvatel ER TS-ŚC, což se projevilo zejména u přeshraničních pracovníků (zejména Poláků pracujících v České republice). Zavedená omezení při překračování hranic však obyvatelům ER TS-ŚC ztížila nejen přístup na trh práce v sousední zemi, ale také na trh zdravotnických služeb, vzdělávání, drobných podnikatelů nebo služeb pro volný čas. Lze tedy konstatovat, že v příhraničních oblastech, jako je ER TS-ŚC, se zavedená omezení (v souvislosti s pandemií COVID-19) projevila mnohem silněji než v jiných regionech země a uzavření nebo dočasné omezení překračování státní hranice mělo významný dopad

na kvalitu života obyvatel. To bylo podnětem k bližšímu zkoumání podmínek přeshraničních trhů (např. práce, drobného podnikání, zdravotnických, vzdělávacích a volnočasových služeb) a k hlubšímu zamyslení nad dopadem těchto trhů na každodenní život obyvatel ER TS-ŠC. Tato reflexe se odráží mimo jiné v článcích tvořících IX. svazek řady TRANSCARPATICA.

Poděkování patří všem členům polsko-českého týmu realizujícího projekt „EUREGIO-INFO“, včetně autorů zajímavých a cenných textů inspirujících čtenáře k pohledu na přeshraniční spolupráci, integraci obyvatel ER TS-ŠC trochu jiným způsobem – prizmatem fungujících přeshraničních trhů v této oblasti. Rád bych také poděkoval obyvatelům ER TS-ŠC (účastníkům kvantitativního výzkumu), stejně jako expertům, s nimiž byly vedeny rozhovory (IDI, FGI), za jejich čas a za poskytnutí materiálů ilustrujících fungování diskutovaných trhů. Poděkování patří také recenzentům za jejich laskavé připomínky a cenné podněty, které pomohly při úpravě této publikace.

Lukasz Wróblewski

 <https://orcid.org/0000-0002-4465-0107>

Editor's Introduction

The presented 9th volume of the TRANSCARPATICA series under the title 'Śląsk Cieszyński – Těšínské Slezsko Euroregion in the light of challenges resulting from the pandemic and post pandemic period' describes selected results of the research conducted between 2021–2023 by the Czech and Polish team as a part of the EUREGIO-INFO project. The project, that has been funded by the INTERREG V-A Czech Republic – Poland program and the state budget (project number: CZ.11.4.120/0.0/0.0/20_032/0002847), has been implemented by the representatives of the Polish and Czech sides of the Cieszyn Silesia – Těšínské Slezsko Euroregion together with researchers from the WSB Academy in Cieszyn and the Silesian University in Opava.

The main purpose of the research was to gain knowledge about the impact of the restrictions applied (during COVID-19) on the crossing of the Polish-Czech border in the aforementioned area on the daily lives of its inhabitants. What is more, the purpose was also to formulate recommendations concerning opportunities of further development of the cross-border markets identified within the area; the markets in question included labor, medical service, education, small enterprises and¹ leisure-time service markets².

For the purpose of the EUREGIO-INFO project implementation (aiming for in-depth and comprehensive results), a three-stage self-study was carried out using an integrated research approach employing both a direct positivist and interpretive research. They used the general method of incomplete numerical induction, as well as the specific methods of survey and interview. The choice of two procedures and methods was based primarily on the fact that the knowledge gained through the triangulation effect is more complete than if only one of the research procedures or methods is used. It allows a holistic

---

¹ The term *cross-border market of small enterprises* shall be regarded herein as the entirety of relations between the supply side of the market, represented by small entrepreneurs (SME sector) and their customers, consumers with sufficient purchasing power and representing demand.

² The concept of a cross-border market for leisure services (leisure market) in this paper shall be understood as the entirety of relations between providers of services in the fields of culture, leisure and tourism and recipients of services, consumers with purchasing power who represent demand.

view of the research problem and consequently provides a coherent empirical basis for inference³.

First, qualitative research was carried out using the interview method, applying the technique of individual in-depth interviews (IDI) with 10 experts of cross-border markets operating in the area in question (five experts from the Polish side and five experts from the Czech side). Then the second stage was implemented during which quantity research was conducted on a sample of 2,109 inhabitants of the region (1,109 inhabitants of the Polish side and 1,000 inhabitants of the Czech side). Under the surveillance of the WSB Academy scientific workers, data was being collected from February to June 2022 by the independent research agency *Konsultant*, which specializes in the cross-border research. Research on the Czech side was being carried out from March to April 2022. The third and the last stage of gaining original information included Focus Group Interviews (FGI) conducted on the Polish (five interviews) and Czech (five interviews) sides of the region with experts handling problems of the identified cross-border markets (quantity research). The interviews were carried out in April and May 2023. An important part of this stage was the final (eleventh) FGI conducted in a group of Polish and Czech experts. It was held in Czeski Cieszyn [Český Těšín], on 27th June 2023. The main purpose of this interview was to summarize the research results and to formulate recommendations for the further functioning of the identified cross-border markets.

Statistical inference methods and descriptive statistics methods (quantitative information) were used to analyze the results obtained. Transcription of the recordings of the in-depth interviews and content analysis (qualitative information) were also used.

The study found that the coronavirus pandemic had a significant impact on the mobility of residents of the region, which particularly affected cross-border workers (mainly Poles working in the Czech Republic). Applied restrictions in

---

³ Ch. Teddlie, A. Tashakkori, *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*, SAGE, Thousand Oaks 2009, p. 19–38; G. Biesta, *Pragmatism and the Philosophical Foundations of Mixed Methods Research*, [in:] A. Tashakkori, C. Teddlie (eds.), *SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*, SAGE, Thousand Oaks 2010, p. 95–118.

crossing the border hindered inhabitants of the region not only from the access to the labor market in the neighboring state but also from the access to medical, educational, small enterprises and leisure services markets. Therefore one may conclude that in the border areas such as the Cieszyn Silesia – Śląsk Cieszyński Euroregion, applied COVID-19 restrictions took greater toll than in other parts of the state, and the lockdown or temporary restrictions in crossing the border significantly affected the quality of life of inhabitants. It evoked a need to take a closer look at the conditions of the cross border markets, including the labor, small enterprise, medical service, education or leisure service markets and motivated to a thorough analysis of the impact of the aforementioned markets on the daily life of inhabitants of the region. Results of the analysis have been presented in the articles included in the 9th volume of the TRANSCARPATICA series.

I hereby express my great gratitude to all members of the Polish and Czech team, who are involved in implementing the EUROGIO-INFO project, including the authors of interesting and valuable texts, which inspire readers to look at the cross-border cooperation and integration of inhabitants of the Cieszyn Silesia – Těšínské Slezsko Euroregion in a different way – from the perspective of markets functioning in this area. I would also like to thank inhabitants of the region (who took part in the quantity research), as well as the interviewed (IDI, FGI) experts for their time and for sharing materials which reflect the way the aforementioned markets work. I hereby give also my recognition to reviewers for their kind comments and valuable suggestions, which helped in editing this publication.

Łukasz Wróblewski

 <https://orcid.org/0000-0002-4465-0107>